

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-448-4-23>

РОЗВИТОК ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ СТВОРЕННЯ СПІЛЬНОЇ ЦІННОСТІ

Енергетика є фундаментом економічного зростання України. Вона забезпечує функціонування промисловості, транспорту та житлово-комунального сектору, водночас впливаючи на інвестиційну привабливість країни та якість життя її громадян. Частка енергетики у ВВП у 2023 році становила близько 8% [1], а стабільне енергопостачання є ключовим фактором конкурентоспроможності української економіки. Розвиток галузі впливає на створення робочих місць, стимулювання інновацій та екологічну трансформацію, що робить її стратегічно важливою для сталого розвитку.

З іншої сторони, світові тенденції показують рух до сталого розвитку, акцентуючи увагу на зменшенні викидів парникових газів і переході до відновлюваних джерел енергії. Наприклад, провідні країни та корпорації, такі як Orsted (Данія) та Enel (Італія), демонструють успіх у впровадженні «зеленої» енергетики, використовуючи сонячні, вітрові та біоенергетичні технології [2; 3]. Україна має потенціал для адаптації цих рішень, що дозволить інтегруватися у глобальні декарбонізаційні ініціативи, зменшити залежність від викопного палива та покращити екологічну ситуацію в регіоні.

Але сьогодні, атомна енергетика є основою енергетичної безпеки України забезпечуючи понад 50% електроенергії [4]. Завдяки її здатності генерувати базове навантаження енергомережі, атомні станції є незамінними для стабільності системи. Тому в першу чергу стратегічним завданням є модернізація існуючих АЕС та впровадження інноваційних рішень, наприклад, таких як малі модульні реактори (ММР; англ. – small modular reactors, SMR), що підвищать безпеку та зменшать екологічні ризики. Проте важливим аспектом є зменшення залежності від російських енергетичних поставок. Тому Україна розширюючи співпрацю з американською компанією Westinghouse, замістивши російське ядерне паливо на альтернативні джерела постачання. Окрім цього, Україна активно працює над розробкою власного палива і інвестує у вітчизняне виробництво \$20–30 млн. [5]. Це посилює енергетичну незалежність і сприяє інтеграції у європейські енергетичні ринки.

Окрім атомної енергетики, Україна має значний потенціал у розвитку відновлюваних джерел енергії, таких як сонячна, вітрова та біоенергетика [4]. Біоенергетика, зокрема, може забезпечити ефективну утилізацію сільськогосподарських відходів, створюючи додану вартість. Також перспективними є воднева енергетика, інтеграція децентралізованих енергетичних систем і впровадження сучасних технологій енергозбереження.

Ефективним способом модернізації і розвитку енергетичної системи України, може бути впровадження концепції створення спільної цінності (ССЦ; англ. – creating shared value, CSV), описаної Майклом Портером та Марком Крамером, яка пропонує синергію бізнес-інтересів із соціально-економічними та екологічними потребами громад [6]. Це підхід, що дозволяє компаніям одночасно підвищувати свою конкурентоспроможність і сприяти розвитку суспільства. Основними принципами ССЦ є переосмислення продуктів і ринків, підвищення продуктивності у ланцюгах створення цінності та розвиток локальних кластерів. Оскільки кластери сприяють обміну ресурсами, технологіями та кращими практиками, то країни з розвиненими кластерами кращі перспективи для реалізації ССЦ [7; 8]. Загалом, використання цієї концепції сприяє досягненню стійких бізнес-моделей і забезпечує довгострокову стабільність.

Світовий досвід показує ефективність ССЦ у розвитку енергетичних проєктів. Наприклад, компанія Enel інтегрує локальні громади у свої ініціативи, спрямовані на захист біорізноманіття та розвиток відновлюваної енергетики [9]. Orsted реалізує програми, які враховують соціальні та екологічні потреби регіонів [10]. Ці приклади демонструють, що гармонійне поєднання бізнес-цілей і соціальних потреб дозволяє досягати значних успіхів.

В Україні ССЦ може бути реалізована через кілька ключових напрямків:

1. Відновлювана енергетика: розвиток сонячних, вітрових і біоенергетичних проєктів із залученням місцевих громад.
2. Воднева енергетика: створення інфраструктури для виробництва та використання водню.
3. Локальні енергетичні кластери: інтеграція сонячних панелей, акумуляторних систем та міні-ГЕС у місцеві енергетичні системи.

Руйнування енергетичної інфраструктури внаслідок війни стало серйозним викликом, але також створило можливості для модернізації системи. Впровадження децентралізованих джерел енергії, таких як міні-ГЕС, сонячні електростанції та накопичувачі енергії, сприятиме енергетичній автономії регіонів. Інтеграція принципів ССЦ у процес відновлення дозволить залучити іноземні інвестиції, мобілізувати ресурси та забезпечити стійкий розвиток.

Таким чином, розвиток енергетичного сектору України на основі концепції ССЦ відкриває нові горизонти для економічного зростання та екологічної трансформації. Україна має всі шанси стати регіональним лідером у розвитку зеленої енергетики, одночасно підвищуючи добробут своїх громадян і зміцнюючи свою позицію на глобальній арені.

Список використаних джерел:

1. UkraineInvest. Інвестиційні можливості сектору енергетики. Дія.Бізнес. URL: <https://business.diia.gov.ua/entrepreneur-handbook/item/investiciyni-mozhlyvosti-sektoru-energetiki> (дата звернення: 03.12.2024).
2. Fitzgerald D. Enel: Redefining the Value Chain. The Shared Value Initiative. 2016.
3. Madsen H. L., Ulhøi J. P. Sustainable visioning: Re-framing strategic vision to enable a sustainable corporate transformation. *Journal of Cleaner Production*. 2021. Т. 288. С. 125602.
4. Слово і Діло. Аналітичний портал. Як Україна виробляла електроенергію до повномасштабної війни. Слово і Діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/06/04/infografika/ekonomika/yak-ukrayina-vyroblyala-elektroenerhiyu-povnomasshtabnoyi-vijnyu> (дата звернення: 30.11.2024).
5. Тарасовський Ю. Україна повністю відмовилася від російського ядерного палива з початку війни. Запас на складах на п'ять – шість років – Forbes.ua. URL: <https://forbes.ua/news/ukraina-povnistyu-vidmovilas-vid-rosiyskogo-yadernogo-paliva-z-pochatku-vijni-zapas-na-skladakh-na-5-6-rokiv-02052022-5768> (дата звернення: 30.11.2024).
6. Porter M. E., Kramer M. R. Creating Shared Value. How to reinvent capitalism and unleash a wave of innovation and growth. *Harvard Business Review*. 2011. Т. 89, № January-February. С. 1–17.
7. Danko T., Krasnokutskaya N., Shyriaieva N. Mapping the European innovation ecosystems for renewable energy: the role and impact of MNCs: 2023 IEEE International Conference on Technology and Entrepreneurship (ICTE). 2023.
8. Krasnokutskaya N., Danko T., Shyriaieva N. Ecosystem-based technology innovation management in the European renewable energy sector: 2023 IEEE 4th KhPI Week on Advanced Technology (KhPIWeek). 2023.
9. Gionfriddo G., Piccaluga A. M. C. Creating shared value through open innovation: Insights from the case of Enel industrial plants. *Business Ethics, the Environment & Responsibility*. Т. n/a, № n/a.
10. Rendtorff J. D. Sustainable Solutions to the Global Climate Problem: The Case of the Renewable and Green Energy Company Ørsted: Value Creation for a Sustainable World: Innovating for Ecological Regeneration and Human Flourishing: / за ред. L. Zsolnai, T. Walker, P. Shrivastava. Cham: Springer International Publishing, 2023.